

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Innovation for en bæredygtig fremtid — En handlingsplan for miljøinnovation

COM(2011) 899 final

(2012/C 351/14)

Ordfører: **Lutz RIBBE**

Kommissionen besluttede den 15. december 2011 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Innovation for en bæredygtig fremtid — En handlingsplan for miljøinnovation«

COM(2011) 899 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 29. august 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 483. plenarforsamling den 18.-19. september 2012, mødet den 18. september, følgende udtalelse med 141 stemmer for, 5 imod og 6 hverken for eller imod:

1. Sammenfatning af EØSU's konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU bifalder offentliggørelsen af miljøinnovationsplanen. Udvalget fremhæver især handlingsplanens overordnede strategi om at kortlægge og nedbryde eksisterende barrierer og styrke drivkræfterne for en positiv udvikling.

1.2 Der kan ikke gives nogen generel definition af begrebet "miljøinnovation", fordi der i samfundet (og forskellige kulturer imellem) er meget forskellige opfattelser af, hvad der er "innovativt" eller fremskridtsvenligt. Kommissionen bør derfor opstille kvalitative eller – om muligt – sågar kvantitative kriterier, der er så klare som muligt, på de forskellige områder, hvor den har til hensigt at træde i aktion.

1.3 Virksomheder, som får gavn af den kommende handlingsplan, bør forpligtes til at udarbejde et mindre supplerende studie, hvori de kort beskriver, hvor de selv ser de største barrierer i forbindelse med gennemførelsen eller markedsintroduktionen af deres teknologier.

1.4 Miljøinnovationer, der støttes af EU, skal i hele deres livscyklus være baseret på en skånsom ressourceforvaltning, rimelighed og bæredygtighed. Støtten til miljøinnovation skal sammenkobles med kriterier for EU's bæredygtighedsstrategi.

1.5 Såkaldte mindre, tilpassede miljøteknologier bør vies særlig opmærksomhed. Udvalget gjorde allerede i sin udtalelse "Realiteter og muligheder for hensigtsmæssige miljøteknologier i tiltrædelseslandene" ⁽¹⁾ opmærksom på, at der ofte allerede findes alternativer til store centrale løsninger, eller at sådanne bør udvikles. Tilpassede, decentrale løsninger i mindre teknisk størrelsesorden falder ofte uden for forskningsinstitutioners og investorers inter-

esseområde, idet indtjeningsmulighederne er beskedne eller ikke-eksisterende, da der er tale om billige, men alligevel effektive løsninger. EØSU anbefaler, at Kommissionen indarbejder anbefalingerne fra ovennævnte udtalelse i den nye handlingsplan.

1.6 Eksisterende direktiver og forordninger, men også støttekriterierne under strukturfondene og landbrugspolitikken skal evalueres med jævne mellemrum med det formål at kontrollere, om de skal tilpasses nye miljøteknologiske innovationer.

1.7 Samtidig skal Kommissionen endelig opstille listen over miljøskadelige subsidier og gradvist afskaffe disse. At EU gør en stor indsats for at fremme miljøinnovation og samtidig bidrager til miljøforringelser gennem en forfejlet subventionspolitik er ikke længere acceptabelt.

2. Indholdet i Kommissionens dokument

2.1 Som bekendt blev der iværksat syv flagskibsinitiativer til gennemførelse og konkretisering af Kommissionens aktuelle politiske planlægnings- og forvaltningsinstrument Europa 2020-strategien, nemlig:

— *Innovation i EU*

— *Unge på vej*

— *En digital dagsorden for Europa*

— *Et ressourceeffektivt Europa*

— *En industripolitik for en globaliseret verden*

⁽¹⁾ EUT C 112 af 30.4.2004, s. 83.

— En dagsorden for nye kvalifikationer og job samt

— En europæisk platform mod fattigdom.

2.2 Flagskibsinitiativet "Innovation i EU" skal bl.a. konkretiseres vha. "handlingsplanen for miljøinnovation". Andre flagskibsinitiativer berøres imidlertid også af handlingsplanen, herunder initiativet "Et ressourceeffektivt Europa" og "En dagsorden for nye kvalifikationer og job".

2.3 I handlingsplanen gøres der opmærksom på, at miljøvenlige teknologier både kan bidrage til udnyttelsen af hurtigt voksende markeder og skabelsen af mange nye arbejdspladser.

2.4 Handlingsplanen tager udgangspunkt i den tidligere "Handlingsplan for miljøteknologi (HMT)" fra 2004. Der fokuseres imidlertid ikke længere kun på klassisk forskning eller udvikling af nye "grønne" teknikker og teknologier. Den nye handlingsplan skal i langt højere grad opfattes som en pakke af foranstaltninger under et omfattende koncept for miljøinnovation, hvor der også stilles spørgsmål til, hvilke barrierer for og drivkræfter bag gennemførelsen af nye teknologier, der findes, og hvordan disse kan henholdsvis fjernes og styrkes.

2.5 I den henseende gengiver Kommissionens dokument resultaterne af interessante rundspørgeundersøgelser, som beskriver, og til en vis grad kvantificerer, disse barrierer og drivkræfter.

2.6 Som de to største barrierer nævnes den usikre efterspørgsel fra markedet og det usikre investeringsafkast, mens høje energi- og råvarepriser, nye regler og standarder samt adgang til viden er blandt de vigtigste drivkræfter for innovation.

2.7 Meddelelsen konstaterer følgende: "Markedsgennemtrængningen er indtil videre sket forholdsvis langsomt for miljøinnovation, dog med undtagelse af vedvarende energi takket være energi- og klimapolitikkerne. Flaskehalse for miljøinnovation omfatter den manglende afspejling af miljøomkostninger og -fordele i markedspriserne, stive økonomiske strukturer, infrastruktur og fastlåste adfærdsmønstre samt skadelige incitamenter og tilskud". På den baggrund konstateres det, at miljøskadelige subsidier skal afskaffes med det formål at styrke miljøinnovation.

2.8 Formålet med handlingsplanen er at fremskynde miljøinnovation generelt, dvs. i alle økonomiske sektorer, gennem målrettede tiltag. For at skabe en stærkere og mere stabil efterspørgsel efter miljøinnovation på markedet skal der fremover stilles forslag om foranstaltninger på områderne lovgivningsmæssige incitamenter, private og offentlige indkøb samt standarder. Med det formål at forbedre investeringsparathed og mulighederne for netværkssamarbejde skal SMV'er støttes.

2.9 Miljøinnovationsplanen tager dermed udgangspunkt i udbud og efterspørgsel, forskning og industri samt politik- og finansieringsinstrumenter. Miljølovgivningens grundlæggende betydning som drivkraft for miljøinnovation bekræftes. Der planlægges en revision af miljølovgivning og -standarder for det tilfælde, at disse viser sig at udgøre en barriere.

2.10 Også den internationale dimension af miljøinnovation og en mere effektiv politisk koordinering med internationale partnere fremhæves.

2.11 Alt i alt næver handlingsplanen 7 indsatsområder med tilhørende "milepæle":

- 1) Bruge miljøpolitik og -lovgivning som en drivkraft for fremme af miljøinnovation;
- 2) Støtte demonstrationsprojekter og partnerskaber for at få lovende, intelligente og ambitiøse operationelle teknologier ud på markedet;
- 3) Udvikle nye standarder, der kan sætte skub i miljøinnovation;
- 4) Mobilisere finansielle instrumenter og støttetjenester for små og mellemstore virksomheder;
- 5) Fremme det internationale samarbejde;
- 6) Støtte udviklingen af nye kvalifikationer og job samt relaterede uddannelsesprogrammer, som opfylder arbejdsmarkedets behov;
- 7) Fremme miljøinnovation gennem de europæiske innovationspartnerskaber, der oprettes under "Innovation i EU".

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU støtter handlingsplanen, der virker logisk opbygget og gennemtænkt.

3.2 Miljøinnovation er en central, hvis ikke den centrale forudsætning for at forblive konkurrencedygtig på sigt og realisere målene for bæredygtighed, men også for at kunne give mindre udviklede regioner et eksempel på, hvordan udvikling af økonomi og velstand kan ske uden at belaste miljøet.

3.3 Et ikke uvæsentligt spørgsmål er imidlertid, hvad der forstås ved "miljøinnovation". Det der opfattes som innovativt og fremskridtsorienteret af en person eller et kulturområde kan give anledning til modstand hos andre personer eller kulturområder. Dette faktum fremgår tydeligst i forbindelse med f.eks. anvendelse af genteknik eller kernekraft. Dermed fremgår det klart, at der ikke findes nogen generelt gyldig definition af "miljøinnovation".

3.4 Kommissionen forsøger imidlertid med rette at finde frem til en form for definition i sin handlingsplan. For Kommissionen gælder følgende "Ved **miljøinnovation** forstås enhver form for nyskabelse, der sigter mod væsentlige og påviselige fremskridt hen imod målsætningen om bæredygtig udvikling ved at mindske den negative påvirkning af miljøet eller ved at opnå en mere effektiv og ansvarlig udnyttelse af naturressourcerne". Det forbliver imidlertid uklart hvad der forstås ved "væsentlige og påviselige" fremskridt i forbindelse med imødegåelsen af negative påvirkninger af miljøet. EØSU anbefaler derfor, at Kommissionen giver en mere detaljeret beskrivelse af de enkelte prioriterede områder i

den gennemførelsesplan, der skal offentliggøres på et senere tidspunkt, og sikrer, at EU's finansiering af "miljøinnovation" går til de projekter, som på mest effektiv vis bidrager til opfyldelsen af de miljømæssige mål i hver enkelt sektor.

3.5 EØSU anbefaler derudover, at Kommissionen overvejer at definere prioriterede områder under handlingsplanen, der først og fremmest skal modtage støtte. Dette kunne omfatte de sektorer under miljøpolitikken, hvor a) Europa gennem mange år kun har gjort yderst beskedne fremskridt, b) det kan forudses, at bestemte miljørelaterede mål kun vanskeligt kan opfyldes og c) teknikken stadig er dyr.

3.6 For EØSU er det vigtigt at gøre opmærksom på, at navnlig såkaldte små, tilpassede miljøteknologier også bør vies en særlig opmærksomhed. Udvalget gjorde allerede i sin udtalelse "*Realiteter og muligheder for hensigtsmæssige miljøteknologier i tiltrædelseslandene*" (NAT/203 af 31. marts 2004) opmærksom på, at der ofte allerede findes alternativer til store centrale løsninger, eller at sådanne bør udvikles. Tilpassede, decentrale løsninger i mindre teknisk størrelsesorden falder ofte uden for forskningsinstitutioners og investorers interesseområde, idet indtjeningsmulighederne er beskedne eller ikke-eksisterende, da der er tale om billige, men alligevel effektive løsninger. EØSU anbefaler, at Kommissionen indarbejder anbefalingerne fra ovennævnte udtalelse i den nye handlingsplan.

3.7 Udover nye teknologier, der vinder indpas på markederne, omfatter miljøinnovation dermed også idéer og koncepter, der kan gennemføres uden større investeringer, og hvis udvikling derfor i mindre grad afhænger af virksomheder, der skal kunne konkurrere på markedet, eller som ønsker at erobre nye markeder.

3.8 Udviklingen af sådanne tilpassede løsninger til bl.a. land-distrikter eller mindre udviklede regioner/lande bør derfor fremmes med mindst samme intensitet som virksomheders forsknings- og udviklingsprojekter.

3.9 Overordnet set støtter udvalget handlingsplanen, og meddelelsen om, at man i særlig grad vil se nærmere på eksisterende barrierer, hilses i særlig grad velkommen.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Det forbliver imidlertid uklart, hvordan den omtalte nedbrydning af barrierer kunne gennemføres. For det første

skal barriererne for innovation (af teknisk og ikke-teknisk karakter) kortlægges. Det er en vigtig opgave.

4.2 Et konkret eksempel: inden for rammerne af det 7. forskningsprogram har EU støttet et "2nd Vegetable Oil"-projekt. Formålet med projektet var at undersøge, om decentralt fremstillede, ikkeaffinerede planteolier kan anvendes som brændstof i landbrugstraktorer, der samtidig opfylder de europæiske miljø- og klimastandarder. Resultat: de nuværende højteknologiske motorer kan klare denne opgave, samtidig med at udledningen af drivhusgasser reduceres med op til 60 %; en reduktion, der ligger over de minimumstærskler, der er fastsat i direktivet om vedvarende energi!

4.3 Denne teknologi, der helt klart kan betegnes som en miljøinnovation, kan imidlertid ikke vinde indpas i EU, så længe fossil dieselolie begunstiges skattemæssigt, og så længe CO₂-komponenten i de planlagte energifgifter bliver så beskedne som planlagt, eller anvendelsen af planteolier forbydes af retlig vej.

4.4 Kommissionen bør derfor overveje at pålægge alle støttede projekter at udarbejde et mindre, supplerende studie, der kortlægger relevante tegn på mulige eller reelle barrierer. Der bør ikke være tale om afhandlinger på højt videnskabeligt niveau, men alene om henvisninger, der skal gøre det klart for de politiske beslutningstagere, hvor der er et behov for yderligere handling.

4.5 Samtidig er det nødvendigt, at Kommissionen med jævne mellemrum evaluerer alle eksisterende direktiver og forordninger, men også støttekriterierne under strukturfondene og landbrugspolitikken, med det formål at kontrollere, om de skal tilpasses nye miljøteknologiske innovationer.

4.6 EØSU ønsker til sidst at henlede opmærksomheden på, at der også i denne handlingsplan – som i mange andre dokumenter – med rette gøres opmærksom på, at miljøskadelige subsidier skal afskaffes. Desto mere ærgrer EØSU sig over, at Kommissionen, på trods af flere opfordringer fra udvalget, hidtil ikke har fremlagt en sådan liste over miljøskadelige subsidier, selvom den har lovet dette i mere end fem år. Hvis der eksisterer en sådan kløft mellem ord og handling, giver det anledning til at tvivle på, om Kommissionen reelt ønsker at udarbejde en sådan liste.

Bruxelles, den 18. september 2012

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg